

ATT VÄXA GENOM SAMVERKAN

Genom samverkan mellan t ex en mjölkgård och en växtodlingsgård blir bägge parter vinnare. Växtgården kan få en vettigare växtföljd med inkomst från vallgrödorna och mjölkgården får tillräcklig foderareal.

Samverkan mellan djurgårdar och växtodlingsgårdar ger bägge möjlighet utveckla företaget genom att satsa på ekologisk produktion. Vid omläggning till ekologisk mjölkproduktion behövs i de flesta fall mer areal för att få tillräckligt med foder till djuren. En ekologisk växtodlingsgård behöver vall i sin växtföljd. Om gårdarna samverkar finns möjligheten för båda att få en bättre fungerande och mer lönsam produktion.

Förutom rent ekonomisk vinst möjliggör samverkan många andra fördelar, t ex möjlighet att prioritera sin arbetstid, kvalitativa produktionsfördelar, social gemenskap m m.

Fler samverkansområden kan vara kviguppfostring – legouppdrag eller återköp, gemensamt ägda maskiner och organiserad maskinsamverkan där man utför maskintjänster åt varandra enligt en överenskommelse.

På en mjölkgård som står inför en omläggning eller ökning av mjölkbesättningen skall man inte tveka att fråga ekologiska eller konventionella växtodlare i närheten om de har intresse av att samverka.

– Med en bra samverkan skapar man bättre lönsamhet för alla. Många har faktiskt gått och funderat i samma banor själva och blir bara glada att någon tar initiativet, säger Carl-Erik Ehrenkrona, Hulterstad egendom i södra Östergötland. Han startade upp samverkan med två då konventionellt odlade grannar 1999 när mjölkproduktionen på Hulterstad utökades och lades om till ekologisk.

För mjölkgården är den viktigaste delen i den ekonomiska kalkylen att samverkan kan vara avgörande för att en omläggning skall kunna

genomföras. Möjligheten att få merpriset på ekomjolk som idag ligger på 1,30 kr extra kan ge ett positivt netto på 4–7 000 kr per ko och år.

På växtodlingsgården är det till vall/gröngödslingsarealen oftast bara knutet kostnader om vallen brukas ner som gröngödsling.

– Med samverkan med en ekologisk mjölkgård kan kalkylen förbättras avsevärt. Enbart värdet av växtnäringen i gödseln och minskade kostnader för putsning av gröngödsling, kan förbättra växtodlingsgårdens lönsamhet med mer än 1000 kr per ha vall, säger Jon Orvendal på Lantmännen Växtråd.

Om växtodlingsgården låter mjölkgården skörda förstaskörden och sedan får tillbaka 25 ton flytgödsel/ha att placera på annan plats i växtföljden, och andraskörden putsas ner som vanligt innan brytandet av vallen, förbättras ekonomin. På andra sidan bladet finns en kalkyl för värdet på växtnäringen i vallen respektive gödseln. ●

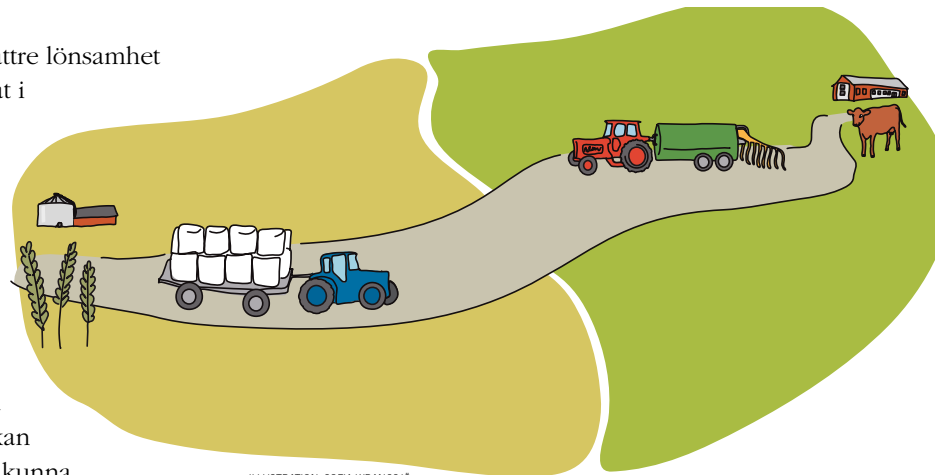

ILLUSTRATION: SOFIA WRANGSJÖ

SÅ HÄR GÖR VI...

FOTO: INGER KALLÄNDER

DANIEL WILSSON

*Tidavads Ekolantbruk AB, Mariestad
Mjolkproduktion 190 kor*

– Vi började vår samverkan med två växtodlingsgårdar när vi skulle bygga ut vår ekologiska mjölkproduktion till 190 mjölkkor. Vi ville säkerställa foderförsörjningen även om tillgången skulle minska på öppna marknaden.

Totalt 80 ha vall ingår i samarbetet. Växtodlingsgårdarna står för transport av gödseln och mjölkgården för skörd och transport av grönmassan. Första vallåret räknar man med att skörda tre vallskördar. Andra året en eller två beroende av hur tidigt växtodlingsgården vill bryta vallen.

– Vi ser det här samarbetet som långsiktigt. Det är mycket viktigt att vi kan lita på att vi kan skörda det här grovfodret och för växtodlarna är det lika viktigt att veta att vi köper vallen, säger Daniel Wilsson.

SÅ HÄR GÖR VI...

BERNT ARVIDSSON

Mellomgården, Mariestad
300 hektar växtodling, varav 110 ha
vall som ingår i samverkan

– Vår samverkan med Tidavads Lantbruk och ytterligare en ekologisk mjölkgård är suveränt eftersom vi inte har djur själva. Vi får in vall i växtföljden och håller nere ogrästrycket. Det är nästan en förutsättning för att vi skall kunna fortsätta som ekologiska odlare.

På Mellomgården brukas 300 ha åker. Vall som ingår i samverkan med de två djurgårdarna odlas på 110 ha. På resten av arealen odlas åkerbönor, korn, havre och vete. Åkerbönor och foder-spannmål säljer Bernt Arvidsson ofta direkt till ekologiska djurbönder. Speciellt åkerbönderna brukar det vara lätt att sälja direkt till andra lantbrukare.

– Eftersom vallen ligger i två år och skördas av mjölkgårdarna minskar arbetsinsatsen för min del, men totalt ger det ändå ett plus eftersom växtföljden blir så mycket bättre, säger Bernt Arvidsson.

FOTO: STEFAN SVENSSON

DET HÄR KAN MAN VINNA

Det viktiga i en samverkan är inte att alla vinner exakt lika mycket i kronor och ören räknat, men det är viktigt att alla kan räkna hem tillräckligt med fördelar. Här har vi valt att ge exempel på fördelar vid samverkan mellan växtodlingsgård och mjölkgård där foder och gödsel är de utbytbara komponenterna.

Fördel mjölkproduktion

- Kan vara avgörande för omläggning om gården har arealbrist.
- Större säkerhet i försörjningen av spannmål eller proteingrödor vid inköp. På marknaden är det ofta brist eftersom foderfirmorna kontrakterar och tillverkar färdigfoder.
- Möjlighet att öka antalet mjölkkor.
- Reservareal för att kunna köpa in mer grovfoder från växtodlingsgården ett år med grovfoderbrist.
- Större spridningsareal för gödseln. Bra för att behålla baljväxthalten på yngre vallar. Minskar sporproblem.

Fördel växtodling

- Ekonomisk avsättning för vall/gröngödsling. Högre andel vall/gröngödsling i växtföljden motverkar rotosträs och fröosträs. Det kan även löna sig med fleråriga vallar på växtodlingsgården.
- Vallar/gröngödsling och stallgödsel höjer mullhalten. På sikt ger det bättre

efterverkans effekter och bättre struktur i marken.

- Tillgång till stallgödsel som kan placeras på nya platser i växtföljden.

Mycket pengar ligger i gödseln

I vårt exempel med samverkan kring vallfoder och gödsel tar mjölkgården första vallskörden på växtodlingsgården som får 25 ton flytgödsel per hektar skördad vall. Tanken är att ett skördat hektar ska ge gödsel tillbaka för ett hektar. Växtodlingsgården sprider gödseln på annan plats i växtföljden. På vallen putsar man andraskörden innan den senare bryts vid en tidpunkt som stämmer för nästa gröda i växtföljden. Baljväxterna kan fortsätta kvävefixeringen efter första vallskörden.

25 ton flytgödsel/ha i utbyte mot 1 ha vallfoder

42 kg N (i växttillgänglig form vid vårspridning) 15kr/kg	+630 kr
15 kg P 20 kr/kg	+300 kr
100 kg K 15kr/kg	+1500 kr
Summa	+2 430 kr

Växtnäring bortförd med vallfodret	
6 kg P 20 kr/kg	-120 kr
75 kg K 15kr/kg	-1 125 kr
Kvävet som förs bort påverkar efterföljande gröda marginellt	
Summa	-1 245 kr

Inbesparing av en putsning	+200 kr
Summa förbättrad lönsambet	+1 385 kr

EU-stöd och kontroll

Gårdsstöd, miljöersättningar och certifieringskostnader ingår i helhetsbilden av hur en samverkan ser ut ekonomiskt för parterna. Det kan vara klokt att ta konsult hjälp för att hitta bästa modellen och för att korrekt beskriva samarbetet i SAM-blanketten och för den ekologiska certifieringen.

Teckna avtal. Vid samverkan är det än viktigare att teckna avtal än vid arrenden. I arrendeavtal beskrivs, vem som äger, vem som brukar och vad det kostar. Resten regleras av arrendelagstiftningen. För samarbetsavtal finns ingen motsvarande lagstiftning. I samarbetsavtalen behöver därför samarbetets samtliga delar beskrivas. Det är också viktigt att reglera vilka skyldigheter parterna har mot varandra om samarbetet ska avvecklas. Ta kontakt med någon juridiskt kunnig person med goda kunskaper om lantbruk, jordabalken etc för att få hjälp med avtalet.

Att tänka på

Båda måste tjäna på samarbetet även om vinsten kan se olika ut för alla inblandade. Fundera också över om du själv kan acceptera att den du ska samarbeta med någon gång tjänar mer än du på samarbetet.

Det är viktigt att de som samarbetar fungerar bra tillsammans. Om samarbetet ska vara omfattande är det också bra att man har insyn i varandras målsättningar och framtidsplaner.

Det kan finnas intresse för ett samarbete även hos konventionella kollegor i området, bara du vågar ta en kontakt. Kanske har de redan själva funderat på omläggning.

Fler exemplar av det här bladet kan beställas från Isabel Moretti på LRF via epost: isabel.moretti@lrf.se
Det går också att skriva ut från Ekologiska Lantbrukarnas hemsida på länken <http://ekolantbruk.se/mereke>